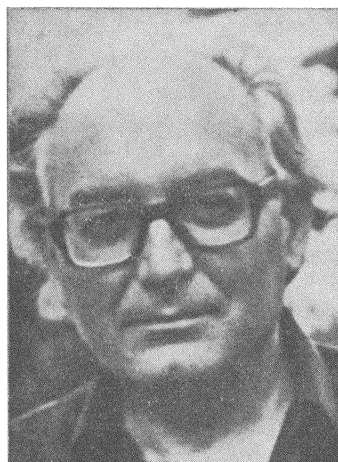


## CHRISTIAAN ALPHONSUS VAN DEN BERK

(31. 1. 1919 – 30. 1. 1979)



Koncem siječnja 1979, uoči šezdesetog rođendana, preminuo je u Buchholzu Christiaan Alphonsus van den Berk, redovni profesor slavistike na Sveučilištu u Hamburgu, poznati istraživač južnoslavenskih jezika i književnosti, suradnik i prijatelj Staroslavenskog instituta.

Rođeni Nizozemac, studirao je filozofiju, teologiju i slavistiku na belgijskim i nizozemskim sveučilištima, a najviše je radio u Njemačkoj. Počeo je kao privatni docent za južnoslavenske jezike i književnosti na Sveučilištu u Utrechtu; od 1962. je na Sveučilištu u Hamburgu, najprije docent, a 1965. izvanredni profesor; potom 1966. postaje redovni profesor na Ruhr-Sveučilištu u Bochumu, a 1975. vraća se u Hamburg i tu preuzimlje katedru za slavistiku.

Znanstveni interes prof. C.A. van den Berka bio je usmjeren na probleme južnoslavenskih (upravo jugoslavenskih) jezika i književnosti, pri čemu se bavio filozofijom jezika, poviješću jezika, fonetikom, akcentologijom, dijalektologijom, tekstologijom i metrikom. U južnoslavenskoj jezično-književnoj problematici usavršio se kod naših najistaknutijih slavista: u Beogradu kod prof. Aleksandra Belića i u Zagrebu kod prof. Stjepana Ivšića. Upravo na poticaj i uz pomoć prof. Ivšića započeo je van den Berk studij naših dijalekata s osobitim obzirom na akcenat. Tako je on na dva jezična elementa: na akcentu i refleksu »jata« pokušao istražiti i utvrditi čakavski supstrat u dubrovačkom štokavskom govoru (*Y a-t-il un substrat čakavien dans le dialecte de Dubrovnik?*). O jeziku je još pisao u djelu: *Das Wesen der Sprache* i u člancima, koji su objavljeni u njemačkim i jugoslavenskim časopisima: *Sprachphilosophische Grundfragen der theoretischen Sprachwissenschaft*, *Praktische Sprachwissenschaft und Linguistik*, *Über Wesen und Wert der Orthographie*, *Das Problem der Klisis dargestellt am Serbokroatischen*.

Prof. C.A. van den Berk izdao je tekst Aleksandride (*Der »serbische« Alexanderroman*) iz ćirilskog (bosanskog) rukopisa koji se čuva u Berlinu (Staatsbibliothek, Ms. slav. quart 8). Na osnovi paleografskih (bosanska ćirilica) i jezičnih osobina (štokavština, dijelom ijekavska, dijelom ikavska) zaključio je da je berlinski rukopis nastao negdje na

bosanskom tlu u posljednjim decenijama 15. st. Istraživanjem berlinske Aleksandride, koja do njegova izdanja nije ni bila poznata, van den Berk je otkrio jedini dosad poznati svjetovni bosanski srednjovjekovni tekst, koji se obilno prenosi u hrestomatije starije bosanske književnosti. Istakao se kao izdavač sabranih tekstova prof. Stjepana Ivšića (*Izabrana djela iz slavenske akcentuacije*), a sudjelovao je u izdavanju serije Bibliotheca Slavonica i Semantički svesci.

Posredovanjem, prof. van den Berka vraćeno je g. 1969. iz Njemačke u Beograd deset srednjovjekovnih srpskih rukopisa i jedna povelja kojima se u prvom svjetskom ratu zameo svaki trag prilikom evakuacije najdragocjenijih knjiga, rukopisa i povelja iz stare Narodne biblioteke u Beogradu. Tada su (1969) u novu Narodnu bibl. vraćeni (prema Katalogu Lj. Stojanovića iz 1903) ovi rukopisi: 1. Zbornik br. 476 (144), 2. Minej za septembar i oktobar br. 192 (64), 4. Bratkov minej br. 133 (212), 4. Parimejnik br. 22 (300), 5. Triod br. 261 (437) iz 1328, 6. Četveroevanđelje i apostol aprakos br. 92 (211) iz prve pol. 14. st. ili iz konca 13. st., 7. Četveroevanđelje br. 43 (234) iz druge pol. 14. st., 8. Tipik sv. Save Jeruzalemskog br. 403 (590) iz 1416., 9. Zbornik popa Dragolja br. 466 (632) iz 13. st., 10. Triod posni br. 265 (295) iz 14. st., i povelja moldavskog vojvode Stefana Vladu iz 1487.

Imao je velike planove da u suradnji sa Staroslavenskim institutom počne izdavati i glagoljske rukopise, pogotovo otkada je i sâm pronašao originalne glagoljske rukopise u Oxfordu. Nepunih godinu dana prije smrti (15. 2. 1978) pisao je Staroslavenskom institutu: »Što bi bilo da zajednički izdajemo fotomehanički što više glagoljskih rukopisa s malim uvodom i najvažnijim podacima. Mislim da bi to mnogo pridonijelo za proučavanje glagoljske književnosti, koja je tako reći izvan Zagreba potpuno zanemarena i koja sadrži toliko važnog starog i interesantnog!! Trebalo bi dati sasvim ukratko i sadržaj rukopisa... Trebalo bi dati izraditi jedan *dobar* film i jedan uvod od 3–5 stranica i izdati prvo to što ima 'literarnu' vrijednost, pa onda što je lingvistički interesantno... Ako to ide u okviru suradnje između Zagreba i Hamburga, onda ćemo dobiti i novac za izdanja i još za *visiting* profesora za vaspitanje '*glagolita*' itd... Ali bolje *dobro*, *bitno* početi nego *štošta* i *nedobro*. Biće, biće! Neka bude prvo dobar početak! Nadam se da ću s vremenom imati više vremena... tako da ćemo još štošta dobrog ostvariti... Nadam se doći u Zagreb na Kongres (tj. na VIII međunarodni kongres slavista u rujnu 1978).« Na Kongres nije više mogao doći. Prerana smrt prekinula je njegove ambiciozne planove u izdavanju hrvatskoglagoljskih spomenika već na sâmom početku.

Smrću C.A. van den Berka izgubila je slavistika, posebice jugoslavistika, marljivog i zaslužnog istraživača, a jugoslavenski narodi izgubili su i iskrenog i dragog prijatelja.

Anica Nazor

# SLOVO

29

ČASOPIS STAROSLAVENSKOG ZAVODA U ZAGREBU  
ZAGREB 1979

# S L O V O

ČASOPIS STAROSLAVENSKOG ZAVODA  
»SVETOZAR RITIG«  
Instituta za filologiju i folkloristiku, p.o. Zagreb

Izlazi jedanput godišnje

UREDNIŠTVO: 41000 ZAGREB, DEMETROVA 11

BROJ: 29

Urednički odbor:  
ANICA NAZOR, MARIJA PANTELIĆ,  
JOSIP TANDARIĆ

Glavni urednik:  
ANICA NAZOR

Odgovorni urednik:  
BISERKA GRABAR

Tehnički urednik:  
JOSIP MILIĆ

Korektori:  
JASNA VINCE, JOSIP MILIĆ

Ovaj broj časopisa »Slovo« izlazi uz financijsku pomoć Republičke zajednice za znanstveni rad SR  
Hrvatske, SIZ–VII.

Tisak: Štamparski zavod »Ognjen Prica«, Zagreb, 1980.